POLICYOBSERVER

NCPPR

2019թ

ՀՀ Պետական գործուղումների մոնիտորինգի արդյունքները

/2018-2019թթ 10 ամիսներ/

Երևան

Սույն զեկույցի թողարկումը հնարավոր է դարձել Բաց հասարակության հիմնադրամներ - Հայաստան կազմակերպության օժանդակության շնորհիվ, դրամաշնորհ N19996: Զեկույցում տեղ գտած տեսակետները և վերլուծությունները արտահայտում են հեղինակների կարծիքը և կարող են չհամընկնել Բաց հասարակության հիմնադրամներ - Հայաստան կազմակերպության տեսակետների և դիրքորոշումների հետ:

Ծրագրի ղեկավար ՝ Արմենուհի Բուռնազյան

Ուսումնասիրության իրականացնող ՝ Աստղիկ Ավչյան

National Center of Public Policy Research

www.policyobserver.am

www.facebook.com/PolicyObserver/

POLICYOBSERVER NCPPR

Նախաբան

Հայաստանի Հանրապետության պետական գործուղումների օրենսդրական դաշտը կարգավորվում է ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 209-րդ հոդվածի 2-րդ մասով: Սույն մոնիտորինգի նպատակն է վերլուծել ՀՀ պետական գործուղումների կառուցվածքային առանձնահատկությունները և ընդհանուր միտումները: Հրապարակման մեջ ամփոփված են 2018 և 2019 թվականների առաջին 10 ամիսների ընթացքում պետական մարմինների կողմից ավիատոմսերի ձեռքբերման հետ կապված քանակային և արժեքային մոնիտորինգի արդյունքները:

Համաձայն օրենսդրական կարգավորման, գործուղված աշխատողին հատուցվում է օրապահիկը, գիշերավարձը, ճանապարհածախսը, հյուրանոցային ամրագրման վճարը և այլ ծախսեր, հետևաբար գործուղվող անձանց կողմից հնարավոր են գայթակղություններ ավելի երկար գործուղումներ ունենալ հարկատուների հաշվին, ինչը բավականին դժվար բացահայտելի ռիսկ է:

Աղյուսակ1-ում ներկայացված են գործուղումների և շրջագայությունների պլանային և փաստացի ծախսային ցուցանիշները.

Աղյուսակ 1. 2018-2019թթ. 9 ամիսների գործուղումների և շրջագայությունների վրա կատարված ծախսերի շեղումը պլանից

	Պլանային				Փաստացի				Շեղումը պլանից	
	2018թ 9 ամիս		*2019թ 9 ամիս*		*2018թ 9 ամիս*		*2019թ 9 ամիս*		*2018թ 9 ամիս*	*2019թ 9 ամիս*
	մլրդ դրամ	*%*	*մլրդ դրամ*	*%*	*մլրդ դրամ*	*%*	*մլրդ դրամ*	*%*	*մլրդ դրամ*	*մլրդ դրամ*
Ապրանքների և ծառայությունների ձեռքբերում, այդ թվում՝	117.9	100	155.1	100	96.6	100	113	100	-21.3	-42.1
Գործուղումների և շրջագայությունների ծախսեր	3.5	3.0	4.3	2.8	2.7	2.8	3.4	3.0	-0.8	-0.9

2018 - 2019 թվականների 9 ամիսներին պետական բյուջեից դուրս է գրվել 6. 1 մլրդ դրամ գործուղումների և շրջագայությունների ծախսերը ֆինանսավորելու ուղղությամբ: Ընդ որում 2018թ 9 ամիսների ֆինանսավորումը կազմել է 2. 7 մլրդ դրամ, որը ողջ ապրանք-ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերի մասնաբաժնի 2. 8% է, իսկ հաջորդ տարում, 2019թ. առաջին ինն ամսում ծախսվել է 3. 4մլրդ դրամ՝ 3% մասնաբաժնով:

2019թ 9 ամիսների ընթացքում պետական գործուղումներին հատկացվել է 700 միլիոն դրամ ավել նախորդ տարվա համեմատ:

Համադրելով պլանային ակնկալիքները իրական ցուցանիշների հետ, նկատում ենք 2019թ-ին 900 միլիոն դրամի փաստացի շեղում, իսկ 2018թ-ին՝ 800 միլիոն:

Գնված ավիատոմսերի վերաբերյալ արժեքային մոնիտորինգ

Համաձայն «ԷԿԵՆԳ» ՓԲԸ հրապարակած տվյալների, պետական գործուղումները բնութագրող թե՛ քանակական և թե՛ արժեքային ցուցանիշները 2019թ 10 ամիսների ընթացքում աճել են՝ 2018թ 10 ամիսների համեմատ: Այսպիսով, սույն թվականի 10 ամիսների ընթացքում ձեռք է բերվել 4925 ավիատոմս ընդամենը 1 035 միլիոն դրամ արժողությամբ, իսկ 2018թ նույն ժամանաշրջանում՝ 4543 ավիատոմս, ընդամենը 1 001 միլիոն դրամ արժեքով:

Սա նշանակում է, որ արժեքային առումով այս տարի ծախսերն ավելացել են 3. 4%-ով կամ 34 միլիոն դրամով և քանակային առումով՝ 8. 4%-ով կամ 382 ավիատոմսով:

Ուսումնասիրել ենք 2018թ-ը և 2019թ-ի առաջին 10 ամիսների ավիատոմսերին ուղղված հատկացումները, և նկատել ենք որ ընդհանուր առմամբ ավիատոմսի ծախսերն ունեն աճման միտում: Նկատելի պիկեր երևում են գարնան, ամռան և աշնան ամիսներին, իսկ առավել նվազ ծախսեր նկատվում են ձմռան ամիսներին:

Գրաֆիկ 1. Ավիատոմսերի ծախսն ըստ ամիսների, մլն դրամ /2018թ հունվար - 2019թ հոկտեմբեր/

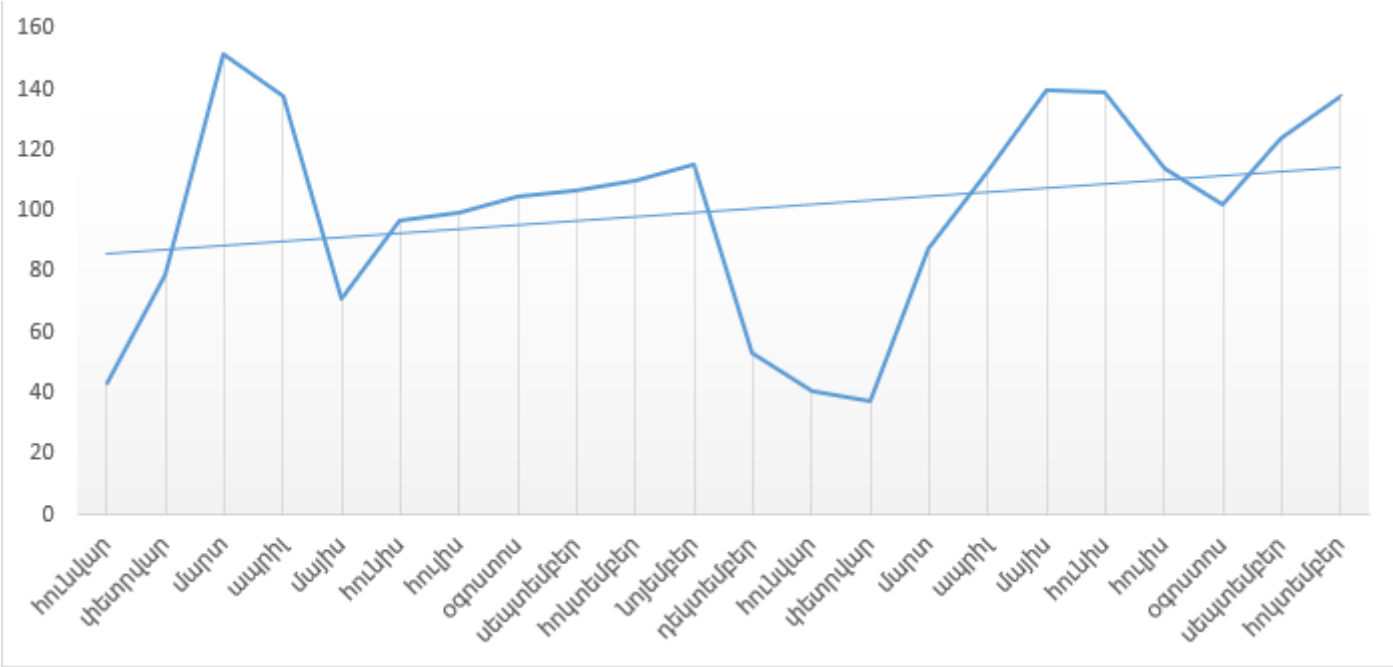

Գրաֆիկից երևում է, որ 2019թ որոշ ամիսների ավիատոմսերի ծախսն աճել է, այսպես օրինակ՝ մայիսին 69 միլիոն դրամով, սեպտեմբերին՝ 17միլիոն դրամով, հոկտեմբերին՝ 28 միլիոն դրամով:

Աղյուսակ 2. 2019թ 10 ամիսների ընթացքում ծառայողական գործուղումների ավիատոմսերի ծախսն ըստ պետական կառույցների

Կառույցի անվանումը	Ընդհանուր գումարը		Ավիատոմսերի քանակը		ավիատոմսերի միջին գինը, դրամ
	մլն դրամ	կշիռն ընդամենը ավիատոմսերում, %	հատ	կշիռն ընդամենը ավիատոմսերում, %	
ՀՀ Պաշտպանության նախարարություն	237.5	22.9	1350	27.4	175,926
ՀՀ Արտաքին գործերի նախարարություն	104.5	10.1	446	9.1	234,305
Վարչապետի աշխատակազմ	42.2	4.1	166	3.4	254,217
ՀՀ Ոստիկանություն	41.5	4.0	213	4.3	194,836
Երևանի պետական համալսարան հիմնադրամ	38.6	3.7	198	4.0	194,949
ՀՀ Նախագահի աշխատակազմ	36	3.5	113	2.3	318,584
ՀՀ ԿԱ Պետական եկամուտների կոմիտե	28.7	2.8	200	4.1	143,500
Հայէրոնավիգացիա ՓԲԸ	27.8	2.7	114	2.3	243,860
ՀՀ պետական պահպանության ծառայություն	18.2	1.8	79	1.6	230,380
ԵՊՀ-ին առընթեր Ա. Շահինյանի անվան ֆիզմաթ հատուկ դպրոց ՊՈԱԿ	16.9	1.6	58	1.2	291,379
Առաջին 10 պետական մարմինների ավիատոմսերի ծախսային հանրագումարը	591.9	57.2	2937	59.6	201,532
Ընդամենը	1035	100.0	4925	100.0	210,152

Աղյուսակ 2-ում կարող ենք տեսնել, որ գործուղած կառույցների խոշոր տասնյակը (ընդամենը 158 կառույցների ցանկում) վերահսկում է ավիատոմսերի ծախսի 57%-ը կամ 592 միլիոն դրամ: Այսպես օրինակ առաջին դիրքում Պաշտպանության նախարարությունն է: 2019թ 10 ամսվա ընթացքում ՊՆ-ը ձեռք է բերել 1350 ավիատոմս, որի համար ծախսվել է 238 միլիոն դրամ գումար, ընդ որում՝ միջինում ավիատոմսի միջին արժեքը կազմել է 176 հազար դրամ: Ի դեպ, ՊՆ ավիատոմսերի ծախսերն ավելացել են 71 միլիոն դրամով: Ի տարբերություն 2018 թվականի 10 ամսվա գործուղումների, կառույցների ցանկը գրեթե փոփոխություն չի կրել: Նշենք որոշ նկատելի փոփոխություններ, այսպես օրինակ՝ վարչապետի աշխատակազմի կողմից ձեռք բերած ավիատոմսերի թե քանակը, թե արժեքը կրկնապատկվել են՝ ձեռք բերելով 166 ավիատոմս 42 միլիոն դրամ

արժողությամբ: Կրկնապատկվել է նաև նախագահի աշխատակազմի կողմից ձեռք բերված ավիատոմսերի և քանակը, և արժեքը ու 2019թ ձեռք է բերվել 113 ավիատոմս 36 միլիոն դրամ արժողությամբ:

Աղյուսակ 3. 2018թ 10 ամիսների ընթացքում ծառայողական գործուղումների ավիատոմսերի ծախսն ըստ պետական կառույցների

Կառույցի անվանումը	Ընդհանուր գումարը		Ավիատոմսերի քանակը		ավիատոմսերի միջին գինը, դրամ
	մլն դրամ	կշիռն ընդամենը ավիատոմսերում, %	հատ	կշիռն ընդամենը ավիատոմսերում, %	
ՀՀ Պաշտպանության նախարարություն	166.4	16.6	954	21.0	174,423
ՀՀ արտաքին գործերի նախարարություն	93.3	9.3	377	8.3	247,480
Երևանի պետական համալսարան հիմնադրամ	39.2	3.9	214	4.7	183,178
ՀՀ ԿԱ Պետական եկամուտների կոմիտե	37.4	3.7	172	3.8	217,442
Հայաէրոնավիգացիա ՓԲԸ	30	3.0	130	2.9	230,769
ՀՀ Ոստիկանություն	29.6	3.0	168	3.7	176,190
Հայաստանի ազգային ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ ՊՈԱԿ	27.9	2.8	123	2.7	226,829
Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախումբ ՊՈԱԿ	27.3	2.7	115	2.5	237,391
ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ ՊԿՀ	24	2.4	75	1.7	320,000
ՀՀ Նախագահի աշխատակազմ	17.2	1.7	72	1.6	238,889
Առաջին 10 պետական մարմինների ավիատոմսերի ծախսային հանրագումարը	492.3	49.2	2400	52.8	205,125
Ընդամենը	1001	100.0	4543	100.0	220,339

Չնայած այն հանգամանքին, որ այս տարվա 10 ամիսների ընթացքում ավիատոմսերի ձեռքբերման համար ավելի մեծ գումար է հատկացվել, մեկ ավիատոմսի միջին գինը նվազել է և եթե նախկինում կազմում էր 220 հազար դրամ, ապա այս տարի ավելի նվազ՝ 210 հազար դրամ:

Նկատել ենք ավիատոմսերի գնման գործարքներ, որոնց գնման գինը ընթացիկ շուկայան գնից ավելի բարձր է: Այսպես օրինակ՝

- Ֆինանսների նախարարի տեղակալ Արմեն Հայրապետյանը ապրիլին գործուղել է դեպի Ֆիջի, և ավիատոմսի համար վճարվել է 4. 3 միլիոն դրամ, այն դեպքում երբ նույն ժամանակահատվածում այդ ուղղությամբ տոմսերի միջին շուկայական գինը կազմում էր 1միլիոն դրամ:
- Հունիսի 10-ին ԱԳՆ-ը գնել է 1 ավիատոմս 1. 5 միլիոն դրամ արժեքով, Նյու Յորք-Ժնև ուղղությամբ, երբ շուկայական գինը սկսվում էր 200 հազար դրամից, այսինքն՝ 7. 5 անգամ ավելի մատչելի:
- ԱԳՆ-ը ձեռք է բերել ավիատոմս Փարիզ-Բոգոտա-Փարիզ ուղղությամբ, հատկացնելով 1. 1 միլիոն դրամ, երբ շուկայական գինը սկսվում է 400 հազար դրամից՝ եռակի անգամ մատչելի:
- Առողջապահության նախարարությունը հունիսի 14-ին ձեռք է բերել Երևան-Սինգապուր և հետադարձ ուղղությամբ մեկ ավիատոմս 1. 1 միլիոն դրամ արժողությամբ, այն դեպքում երբ շուկայական գինը սկսվում է 600 հազար դրամից,
- Հունիսի 21-ին ՊՆ-ը գնել է 1 ավիատոմս Երևան-Ուլան Բատոր և հետադարձ ուղղությամբ ծախսելով 1 միլիոն դրամ, սակայն շուկայական գինը սկսվում է 500 հազար դրամից,
- Դասական երաժշտության աջակցության ՀԿ-ն գնել է 2 ավիատոմս, Ֆրանսիա-Վիեննա-Երևան և հետադարձ ուղղությամբ, յուրաքանչյուրի գինը՝ 819 հազար դրամ, երբ շուկայական գինը սկսում է 200 հազար դրամից,
- Ոստիկանությունը հուլիսի 17-ին գնել է 2 ավիատոմս Երևան-Վիեննա-Երևան ուղղությամբ, յուրաքանչյուրը 763 հազար դրամ արժողությամբ, այն ժամանակ երբ ավիատոմսերի շուկայում այդ ուղղությանը բնորոշ միջին գինը կազմում էր 300 հազար դրամ, իսկ նվազագույնը՝ 200 հազար դրամ:

2018թ նույնպես նկատել ենք նմանատիպ գործարքներ՝

- Նախագահի աշխատակազմի կողմից գնվել են 2 բիզնես կարգի ավիատոմս Երևան-Մոսկվա-Երևան ուղղությամբ, յուրաքանչյուրի արժեքը 919 000 դրամ, երբ նույն ժամանակահատվածում ավիատոմսերի միջին արժեքը կազմում էր 500 000 դրամ:
- Հուլիսի 7-ին Ոստիկանության կողմից ձեռք է բերվել էկոնոմ կարգի 3 ավիատոմս Լիոն-Մոսկվա-Երևան ուղղությամբ՝ յուրաքանչյուրը 575 000 դրամով, մինչդեռ միևնույն ժամանակահատվածում առկա են լինում կրկնակի անգամ մատչելի ավիատոմսեր:

Կառավարության աշխատակիցների գործուղումների քանակային մոնիտորինգ

Համաձայն Էլեկտրոնային Կառավարման հրապարակած տվյալների, պետական գործուղումների ընդհանուր տևողությունը, 2019թ 10 ամիսների համար, կազմել է 1127 օր: 2018թ առաջին 10 ամիսներին համանման ցուցանիշը կազմել էր 1119 օր:

2019թ 10 ամիսների ընթացքում ծառայողական գործուղումների շրջանակում օրաքանակային տևողությամբ ամենից երկար գործուղված անձինք են՝

- Տաթևիկ Ռևազյան 43 օր
- Հակոբ Վարդանյան 38 օր
- Արսեն Թորոսյան 31 օր
- Էրիկ Գրիգորյան 24 օր
- Արայիկ Հարությունյան 24 օր

Վերը նշված աշխատակիցների գործուղումների միասնական կշիռը կազմում է ողջ գործուղումների կառուցվածքում 14 %: Նույն ժամանակահատվածում մեկ գործուղման միջին տևողությունը կազմել է շուրջ 4 օր (3. 8):

2018թ 10 ամիսների ընթացքում ամենից երկար գործուղած պաշտոնյաներն են՝

- Արարատ Միրզոյան 25 օր
- Մխիթար Հայրապետյան 24 օր
- Արմեն Հայրապետյան 22 օր
- Արտակ Ձեյնալյան 22 օր
- Միքայել Փաշայան 22 օր
- Վաչե Գաբրիելյան 22 օր

Վերը նշված աշխատակիցների գործուղումների միասնական կշիռը կազմում է ողջ գործուղումների կառուցվածքում 12 %: Նույն ժամանակահատվածում մեկ գործուղման միջին տևողությունը կրկին կազմել է շուրջ 4 օր (4. 1):

Գրաֆիկ 2. 2018թ և 2019թ 10 ամիսների գործուղումները /օր/

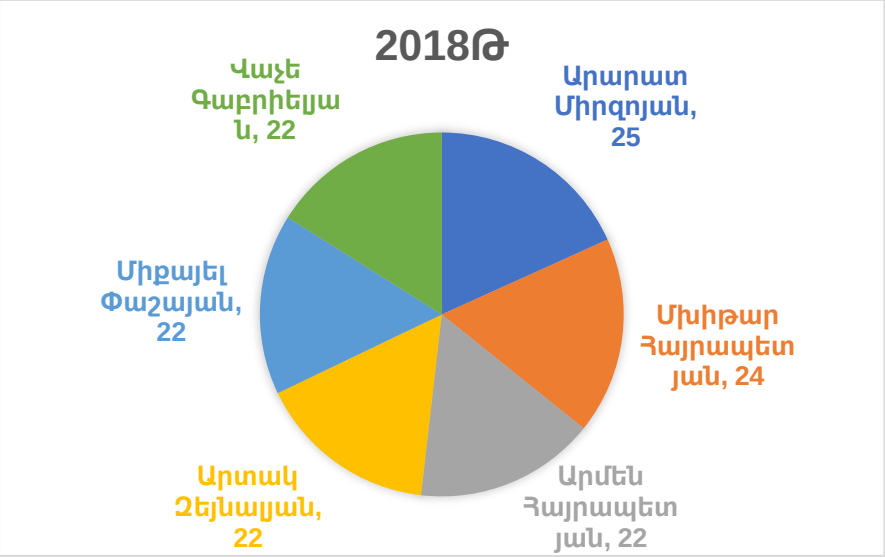

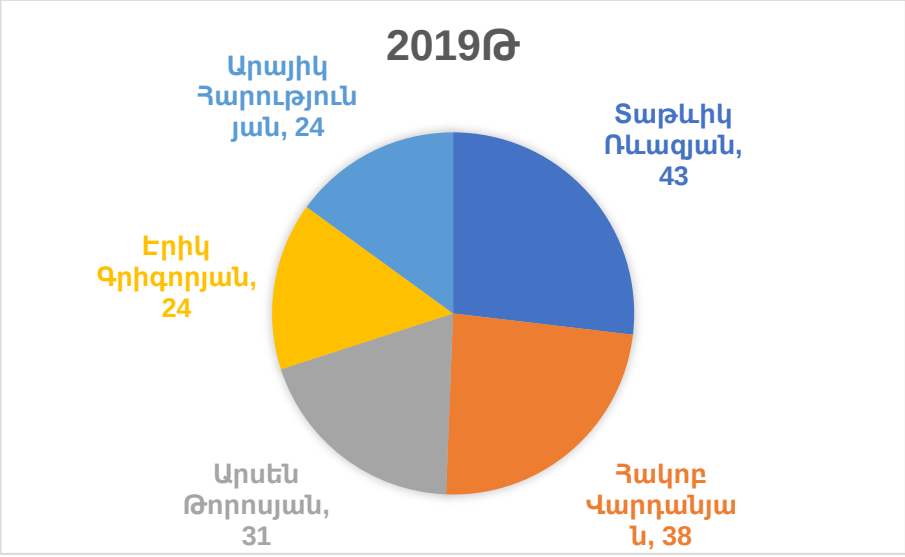

Կառավարության մարմինների գործուղումների քանակային մոնիտորինգ

Այնուհետև, փորձել ենք պարզել, թե որ պետական կառույցներն են առավել երկար գործուղել: Ներկայացնում ենք 2019թ 10 ամիսների ամենաերկար տևողությամբ գործուղած մարմինների ցանկը՝

1. **Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն՝** 101 օր կամ ընդամենը գործուղումների 9 %-ը,
2. **Կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարություն՝** 93 օր կամ 8%-ը,
3. **Արտակարգ իրավիճակների նախարարություն՝** 75 օր կամ 7%-ը,
4. **Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն՝** 68 օր կամ 6%-ը,
5. **Առողջապահության նախարարություն՝** 66 օր կամ 6%-ը:

Վերը նշված կառույցների գործուղումների միասնական տևողությունը կազմում է ողջ գործուղումների 36%:

2018 թվականի 10 ամիսների ընթացքում ամենից երկար գործուղել են հետևյալ պետական կառույցները՝

1. **Արտակարգ իրավիճակների նախարարություն** ՝ 204 օր, կամ ողջ պետական գործուղումների 18%-ը,
2. **Արդարադատության նախարարություն** ՝ 98 օր կամ 9%,
3. **Էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարություն**՝ 88 օր կամ 8%,
4. **Տնտեսական զարգացման և ներդրումների նախարարություն**՝ 73 օր կամ 7%,
5. **Վարչապետի աշխատակազմ՝** 68 օր կամ 6%:

Վերը նշված հինգ կառույցների գործուղումների տևողությունը ընդամենը գործուղումների կառուցվածքում ունի 48% կշիռ:

Գրաֆիկ 3. 2018թ և 2019թ 10 ամիսների գործուղումները /օր/

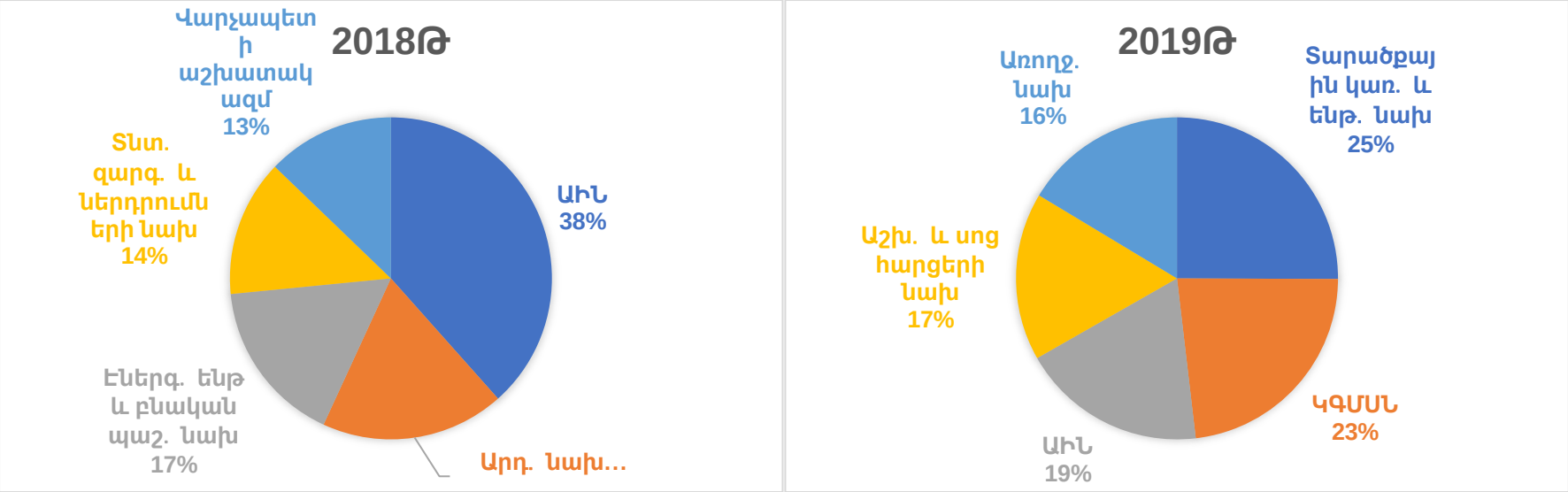

Ծառայողական գործուղումների հիմնական ուղղությունները

2019թ 10 ամիսներին, համաձայն «ԷԿԵՆԳ» հրապարակած տվյալների, պետական պաշտոնյաները գործուղելիս նախապատվությունը տվել են շրջագայել դեպի Ռուսաստանի Դաշնություն, Բելառուս, Շվեյցարիա, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, Բելգիա և այլն: Նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածում գերակա ուղղություններն էին՝ Ղազախստանը, ՌԴ, Ֆրանսիա, ԱՄՆ, Գերմանիա և այլն: Ի տարբերություն նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 2019թ-ին դեպի Բելառուս գործուղումների տևողությունն աճել է 5 անգամ, դեպի Շվեյցարիա՝ 2 անգամ, Ռուսաստան՝ 28%-ով, և նվազել է դեպի Ղազախստան՝ 6 անգամ, Ֆրանսիա՝ 2 անգամ և Գերմանիա՝ գրեթե 2 անգամ:

Աղյուսակ 4. Գործուղումների խոշոր ուղղությունները 2018-2019թ 10 ամիսներ /օրեր/

Երկիր	**2018թ**	**2019թ**	**Տարբերությունը**
ՌԴ	142	182	40 ↑
Բելառուս	29	153	124 ↑
Շվեյցարիա	37	67	30 ↑
ԱՄՆ	64	61	3 ↓
Բելգիա	40	59	19 ↑
Վրաստան	34	52	18 ↑
Ֆրանսիա	81	49	32 ↓
Իտալիա	32	45	13 ↑
Գերմանիա	53	35	18 ↓
Ղազախստան	178	29	149 ↓
Ավստրիա	52	15	37 ↓
Չինաստան	35	20	15 ↓

Ամփոփում

Ուսումնասիրելով նոր իշխանությունների վարքագիծը պաշտոնավարման սկզբի շրջանում և մեկ տարի անց, դուրս ենք բերել որոշակի միտումներ: 2019թ 9 ամիսների ընթացքում պետական գործուղումներին հատկացվել է 700 միլիոն դրամ ավել նախորդ տարվա համեմատ, այինքն՝ 3.4 միլիոն դրամ: 2019 թվականի 10 ամիսներին ծառայողական գործուղումների և շրջագայությունների թվաքանակը նույնպես ավելացել է, ինչը նպաստել է ավիատոմսերին հատկացված ծախսի աճին: Գործուղման միջին տևողությունը գրեթե չի փոփոխվել և կազմում է 4 օր: Այնուամենայնիվ, մեկ ավիատոմսի միջին գինը նվազել է 10 հազար դրամով և կազմում է 210 հազար դրամ:

Ի տարբերություն 2018թ 10 ամիսների գործուղումներին, կառույցների ցանկը գրեթե փոփոխություն չի կրել: Թե՛ նախկինում, թե՛ այժմ ամենախոշոր գործուղող մարմինն է Պաշտպանության նախարարությունը, որը 2019թ 10 ամիսներին ձեռք է բերել 1350 ավիատոմս, ինչի համար ծախսվել է 166 միլիոն դրամ գումար: Վարչապետի աշխատակազմը և նախագահի աշխատակազմը կրկնապատկել են գնված ավիատոմսերի թե՛ քանակը, թե՛ գումարը՝ 2019թ 10 ամիսներին ձեռք բերելով համապատասխանաբար 166 ավիատոմս, ընդամենը 42 միլիոն դրամ արժողությամբ և 113 ավիատոմս, ընդամենը 36 միլիոն դրամ արժողությամբ:

2019թ 10 ամսվա հիմնական գործուղման ուղղություններն են ԱՊՀ երկրները (այդ թվում՝ Ռուսաստան, Բելառուս), Եվրամիության անդամ պետություններ (այդ թվում՝ Բելգիա, Ֆրանսիա, Իտալիա), ինչպես նաև Շվեյցարիա, ԱՄՆ, Վրաստան և այլն: